

MODERN ZAMAN ELÇİLERİ
İLERİCİ KADINLAR

Portreler

Emeğiyle, yeryüzünü ve yaşamı güzelleştiren kadınlara saygıyla...

Eğitimiş

kadın
uygarlıktır

Merhaba.

Bu yıl, deli kızın türküsüyle kestim kara saçlarımı diyen Gülten Akın'dan, bir uzun yürüyüşün ardından mektuplar gönderen Behice Boran'a; çağdaşlaşma yolunda, laiklik ve demokrasi ateşiyle cumhuriyetin bireyi olmayı en güzel tasvir eden Türkan Saylan'a, düşünce mimarlarımıza değinmeye çalıştık. B

Bu kitapçıkta aydınlanmaya, Türk düşünce yaşamına yön veren, ufkumuzu açan yüzlerce kadın emekçimizin bir kısmını derleyebildik yalnızca... İsmi anamadıklarımızın hoşgörüsüne sığınarak...

Çağdaş evrensel değerlerle milli değerlerini birleştirerek Atatürk'ün koyduğu hedefe yürüyen Eğitim İş olarak, hayatını üretmeye, özgür düşünceye adanmış, her biri Türk aydınlanmasının sarsılmaz kalesi diyeceğimiz bu örnek kadınlarımızı minnetle anıyor; hak ve özgürlükleri için aynı yolda koşar adım yürüyen eli nasırlı emekçi kadınlarımızdan gözü yaş, yüreği inanç dolu tüm kadınlarımıza bu yolda yalnız yürümeyecekleri sözünü veriyoruz.

Ebru SUNGAR

Eğitim-İş Genel Basın-Yayın Sekreteri

BAHRIYE ÜÇOK

Bahriye Üçok
(1919, Trabzon
1990, Ankara)
Tarihçi ve siyaset bilimci.

İlk ve ortaokulu Ordu'da okuyan Üçok, Kandilli Kız Lisesi'ni bitirdi. Yüksek öğrenimini Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Ortaçağ Türk-İslam Tarihi Bölümü'nden alırken, aynı zamanda Devlet Konservatuvarı Opera Bölümü'ne de devam etti ve bu bölümü de bitirdi. Samsun ve Ankara'da on bir yıl lise öğretmenliği yaptı.

1953 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde öğretim üyesi oldu. Aynı zamanda bu fakültenin ilk kadın öğretim üyesidir. 1957 yılında doktor, 1964 yılında "İslam Devletlerinde Kadın Hükümdarlar" adlı çalışmasıyla da doçent olmuştur. Arapça ve Farsça'yı iyi derecede bilen Üçok, Kur'an-ı Kerim'e bağlı kalarak İslam dinini çağdaş, gerçekçi ve dinin özünde bulunan hoşgörülle yorumladı. Bu nedenle 1960'lı yıllardan itibaren tehditler almaya başladı ve kendini güvende hissetmediği için akademik çalışmalarına ara vermek zorunda kaldı.

12 Eylül'den sonra açılan Halkçı Parti'nin 1983'te kurucu üyesi oldu. Daha sonra 1983 seçimlerinde de bu partiden Ordu milletvekili olarak TBMM'ye girdi. 1986'dan itibaren Sosyaldemokrat Halkçı Parti üyesi oldu ve 1990 Eylül'ünde bu partinin parti meclisi üyesi seçildi.

Kasım 1988'de televizyonda yapılan bir açık oturumda, "İslam'da örtünmenin ve oruç tutmanın zorunlu olmadığı" iddialarına dayanan açıklamalarından sonra üzerine birçok tepki çekti ve tehditler almaya başladı.

SHP Parti Meclisi üyesi olan Doç. Dr. Bahriye Üçok, katledildiği sırada SHP için bir laiklik raporu hazırlamaktaydı. Üçok, katıldığı toplantılarda sık sık laiklik, kadın hakları ve irtica tehlikesi üzerinde durmuş ve "laikliğin savunucusu ilahiyatçı" olarak tanınmıştır.

Evine kargo tarafından ulaştırılan ve gönderici olarak İlmî Araştırmalar Vakfı'nın görüldüğü kitap paketi bomba olabileceği şüphesiyle kapısının önünde açmaya çalışırken, paketin içine yerleştirilmiş olan bombanın patlaması sonucu yaşamını yitirdi.

Fransızca, Arapça ve Farsça bilen Üçok, "İslam'dan Dönerler", "Yalancı Peygamberler" ve "İslam Devletlerinde Kadın Hükümdarlar" adlı üç kitap yayımlamıştır.

BEHİCE BORAN

Behice Boran

1910, Bursa -

1987, Brüksel

Siyasetçi, Sosyolog

İlkokula Bursa'da başladı. Kurtuluş Savaşı döneminde Yunanlar Bursa'ya girince, ailesiyle İstanbul'a göç etti. Orta öğrenimini Arnavutköy Amerikan Kız Koleji'nde yaptı. Amerikan Kız Koleji'nin, yani şimdiki adıyla Robert Koleji'nin, 1927'de orta, 1931'de lise kısmını birincilikle bitiren ilk Türk kız öğrenci oldu. Manisa Orta Mektebi İngilizce muallimeliğine atandı. Amerikan Michigan Üniversitesi (ABD) ona burs verme teklifinde bulundu.

Michigan Üniversitesi'nde sosyoloji doktorasını tamamladıktan sonra 1939'da Türkiye'ye döndü ve Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin (DTCF) sosyoloji bölümüne doçent olarak atandı. Aynı dönemde Yurt ve Dünya ve Adımlar dergilerinin yayın faaliyetine katıldı. 1946'da Nevzat Hatko ile evlenen Boran, 1948'de siyasi görüşleri nedeniyle üniversiteden uzaklaştırıldı. 1950 yılında kurucusu ve başkanı olduğu Barışseverler Cemiyeti, Menderes hükümetinin Kore'ye asker göndermesini kınayan bir bildiri yayımlayınca 15 ay hapis cezası aldı.

Behice Boran çok çalışkandı. O yıllarda, “Toplumsal Yapı Araştırmaları: İki Köy Çeşidinin Mukayeseli Tetkiki” kitabını yazdı. İngilizce ve Fransızcaya çok hâkimdi. Eflatun’un “Devlet Adamı”nı çevirdi. Milli Eğitim Bakanlığı’nın Tercüme Dergisi’ne de çeviriler yaptı. 1941’de Boratav, Berkes ve Adnan Cemgil gibi sosyal bilimci arkadaşlarıyla haftalık “Yurt ve Dünya” dergisini çıkarmaya başladı. Derginin genel yayın yönetmeniydi. Tek amaçları vardı, “halkı anlamak, tanımak ve ona yararlı olmak”.

Kendilerini siyasi olarak şöyle tanımlıyorlardı: “Sosyalizme, sola, ileriye açık Atatürkçü”.

Behice Boran daha sonra bu dergiden ayrıldı. Mayıs 1943’te Muzaffer Şerif Başoğlu’yla “Adımlar” dergisini çıkardı.

1962’de Türkiye İşçi Partisi’ne üye olan Boran, 1965 seçimlerinde Urfa’dan milletvekili seçildi. Birkaç dönem Avrupa Parlamentosu’nda Türkiye’yi temsil etti. TİP genel başkanı Mehmet Ali Aybar’a karşı tavrı aldı ve 1970 yılındaki parti kurultayında genel başkan seçildi. 12 Mart 1971 muhtırası ile birlikte tutuklandı ve partisi kapatıldı. Boran, 15 yıl hapis cezası aldı. 1974 yılında ilan edilen genel aftan yararlanarak serbest kaldı. 1975’te tekrar kurulan TİP’in genel başkanı seçildi. 12 Eylül 1980 darbesinin ardından kısa süre ev hapsinde tutulan Boran, daha sonra yurtdışına çıktı. “Sosyalist doğılmaz, sosyalist yaşanır.” sözünü hafızalarda yer edindi.

1981’de yurttaşlıktan çıkarıldı.

MUAZZEZ İLMİYE ÇİĞ

İlkokula Çorum'da başladı. Daha sonra ailece Bursa'ya taşındılar. Bursa'da özel bir okulda Fransızca ve keman dersleri aldı. 1926'da sınavla Bursa Kız Muallim Mektebi'ne girdi. 1931 yılında mezun oldu ve babasının da öğretmenlik yapmakta olduğu Eskişehir'e tayin oldu. Eskişehir'de dört yıl öğretmenlik yaptı.

1936 tarihinde Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Hititoloji bölümüne kaydoldu. Nazi Almanyası'ndan Türkiye'ye iltica etmiş olan ve Ankara Üniversitesi'nde dersler veren Prof. Dr. Hans Gustav Guterbock'dan Hitit Dili ve Kültürü derslerini, Prof. Dr. Benno Landsberger'den Sümer ve Akad Dilleri ve Mezopotamya Kültürü derslerini aldı.

1940 yılında Ankara Üniversitesinden mezun olduktan sonra İstanbul Eski Şark Eserleri Müzesi Çiviyazılı Belgeler Arşivine uzman olarak atandı. Müzede çalıştığı 31 yıl boyunca meslektaşları Hatice Kızılyay ve Dr. F. R. Kraus ile birlikte müzenin

deposunda bulunan Sümer, Akad ve Hitit dillerinde yazılmış on binlerce tableti temizleyip, sınıflandırıp numaralandırdı. 74.000 tableten oluşan çivi yazılı belgeler arşivini oluşturdu, 3.000 tabletin kopyasını yapıp katalog halinde yayımladı.

1957'de Münih'teki Oryantalistler Kongresi'ne katıldı. 1960'da Heidelberg Üniversitesi'nde altı aylık bir çalışma yaptı. 1965'te Roma'da sergilenen Hitit sergisini bu şehirden alarak Londra'ya götürdü. 1972'te emekliye ayrıldı.

Emeklilikten sonra bir süre yurtdışında yaşayan Muazzez İlmiye Çığ, 1988'de Philadelphia'daki Asuroloji kongresine katıldı. Prof. Kramer'in History Begins at Sumer adlı kitabını Türkçeye çevirdi ve kitap 1990'da "Tarih Sümerle Başlar" adıyla Türk Tarih Kurumu tarafından yayımlandı. Kitabın çok ilgi görmesi üzerine 1993'te çocuklara yönelik Zaman Tüneliyle Sümerlere Yolculuk da dahil Sümer ve Hitit kültürlerini tanıtan 13 kitap yazdı.

Kur'an, İncil ve Tevrat'ın Sümer'deki Kökeni, Sümerli Ludingirra, Zaman Tüneliyle Yolculuk, İbrahim Peygamber-Sümer Yazılarına ve Arkeolojik Buluntulara Göre, İnanna'nın Aşkı - Sümer'de İnanç ve Kutsal Evlenme, Hititler ve Hattuşa-İstar'ın Kaleminden, Gilgameş-Tarihte İlk Kral Kahraman, Ortadoğu Uygarlık Mirası 1, Ortadoğu Uygarlık Mirası 2, Sümer Hayvan Masalları, Bereket Kültü ve Mabet Fahşeliği, Vatandaşlık Tepkilerim, Atatürk Düşünüyor, Bereket Kültü ve Mabet Fahşeliği, Sümerlilerde Tufan-Tufan'da Türkler adlı kitapları vardır.

GÜLTEN AKIN

Gülten Akın
(1933, Yozgat
2015, Ankara)
Şair ve yazar.

Yozgat'ın Sorgun ilçesinde ilköğrenimini tamamladı. 1940'lı yıllarda memleketi Yozgat'tan Ankara'ya göç etti ve ortaöğrenimini Ankara Atatürk Anadolu Lisesi'nde tamamladı. 1955'te Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi.

1950'li yıllarda yazmaya başladığı şiirleriyle, kısmen İkinci Yeni çizgisinde görülen, ancak 1970'li yıllardaki şiirlerinden itibaren bireysellikten toplumculuğa yönelen bir şairdir. Şiirleri pek çok dile çevrilen ve kırktan fazla şiiri bestelenen Gülten Akın, Milliyet gazetesinin yaptığı bir araştırmada en fazla oyu alarak "Yaşayan En Büyük Türk Şairi" olarak gösterildi. Şiirinde bir doruk noktası olarak nitelenen Beni Sorarsan'ı 2013'te yayımladı.

1972'de Ankara'ya yerleşerek Türk Dil Kurumunda çalıştı. Kültür Bakanlığı Yayın Danışma Kurulu üyeliğinde bulundu. Demokratik kitle örgütlerinin yeniden kuruluşu çalışmalarına katıldı. İnsan Hakları Derneği, Halkevleri, Dil Derneği gibi örgütlerde kurucu ve yönetici olarak görev aldı.

Kestim kara saçlarımı.

Uzaktı dön yakındı dön çevreydi dön
Yasaktı yasaydı töreydi dön
İçinde dışında yanında değilim
İçim ayıp dışım geçim sol yanım sevgi
Bu nasıl yaşamaydı dön

Onlarsız olmazdı, taşımam gerekti, kullanmam gerekti

Tutsak ve kibirli -ne gülünç-
Gözleri gittikçe iri gittikçe çekilmez
İçimde gittikçe bunaltı gittikçe bunaltı
Gittim geldim kara saçlarımı öylece buldum

Kestim kara saçlarımı n'olacak şimdi
Bir şeycik olmadı - Deneyin lütfen -
Aydınlığım deliyim rüzgârlıyım
Günaydın kaysıyı sallayan yele
Kurtulan dirilen kişiye günaydın

Şimdi şaşıyorum bir toplu iğneyi
Bir yaşantı ile karşılayanlara
Gittim geldim kara saçlarımdan kurtuldum.

FÜREYA KORAL

Füreyâ Koral
(1910, İstanbul
1997, İstanbul)
Seramik Sanatçısı.

İlk Türk profesyonel kadın seramik sanatçısı. Özellikle çinicilik konusundaki gelişkin tekniğiyle, Doğu ve Batı sanatlarının bir birleşimine varmıştır. 1927'de Notre Dame de Sion Kız Lisesi'nden mezun oldu. Bir süre İstanbul Üniversitesi'nde Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümüne devam etti. Dönemin ünlü Macar keman virtüözü, Charles Berger'den özel keman dersleri aldı. 1940-1944 arasında müzik eleştirileri yazdı, çeviriler yaptı.

1947'de Lozan'da seramik çalışmalarına başladı. Ardından tanınmış Fransız seramikçi Serré'nin desteği ile, Paris'te özel bir seramik atölyesinde çalışmalarını sürdürdü. İlk seramik ve taşbaşkı sergisini 1951'de Paris'te açtı. Aynı yıl yurda döndü, Maya galerisinde yapıtlarını sergiledi. Yurt içi ve yurt dışındaki çeşitli sergilere katıldı, ödüller aldı.

Füreyâ Koral, soyuttan gerçeküstüne uzanan ve zaman zaman yerelliğe ağırlık veren bir anlatım çeşitliliği içinde seramik panolar, üç boyutlu yapıtlar, vazo, tabak vb. gibi günlük yaşamda kullanılacak ürünler gerçekleştirmiştir. Özellikle çinicilik konusundaki bilgisi ve yetkin işçiliği yapıtlarında Doğu ve Batı sanatını başarılı bir biçimde birleştirmesine olanak vermiştir.

Özellikle duvar dekorasyonu, pano ve şömine üstüne çalışmalar yaptı, 1960 yılında da Ankara'daki bir otel için büyük bir pano yaptı. Sanatçının diğer eserleri arasında, 1963 yılında Ankara'da Ulus Çarşısı'na, İstanbul Manifaturacılar Çarşısı'na, 1966 yılında İstanbul'da Ziraat Bankası'na, 1969 yılında İstanbul Divan Otel'i'ne yaptığı panolar sayılabilir.

1951'den günümüze kadar yurt içinde ve dışında 32 sergi açtı. Eserleri Paris'teki Salon d'Octobre, Ciudad de Mexico'daki Modern Sanat Müzesi, Prag'da Napstokovo Müzeum, Washington'da Smitshonian Institute ve Türkiye'nin çeşitli yerlerindeki galerilerde sergilendi.

1955 yılında Cannes Milletlerarası Sergisinde gümüş madalya, 1962 yılında Prag Milletlerarası Sergisinde altın madalya kazandı. 1967 yılında İstanbul'da düzenlenen Milletlerarası Seramik Sergisinde de gümüş madalya aldı. Ayrıca Washington Smithsonian Enstitüsü'nden ödül ve Fransa'daki Vallauris bienalinden onur diploması aldı. Koral, 1981'de Kültür Bakanlığı ödülü, 1986'da Sedat Simavi Vakfı Plastik Sanatlar Ödülü'nü de layık görüldü.

Füreyâ Koral, 26 Ağustos 1997'de 87 yaşında İstanbul'da öldü.

FÜSUN ONUR

Füsün Onur
(1938, İstanbul)
Heykeltıraş.

Mekana yönelik düzenlemeler yapan ilk kadın sanatçıdır. 1956 yılında heykel öğrencisi olarak İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'ne girdi, ilk soyut heykelini Akademi bitirme yarışmasına yaptı.

Ali Hadi Bara atölyesi'nde eğitim görmüştür. Bu yıllardaki arkadaşları Kuzgun Acar, Ali Teoman Germaner, Tamer Başoğlu gibi sanatçılardır. Eğitimine, Fulbright bursu kazanarak gittiği ABD'de devam ederek Maryland College of Art Üniversitesi Heykel Bölümünü bitirdi. 1967'de master of art diploması almış, bu döneme kadar geometrik ve soyut heykelleri üzerinde çalışmıştır.

1970 yılında Türkiye'ye dönmüş ve çalışmalarına minimal ve kavramsal etkilerle devam etmiştir. Aynı yıl taksim sanat galerisi'nde ilk sergisini açmış, heykel disiplininin yavaş yavaş dışına çıkan işler yapmaya başlamıştır.

1970'li yılların başında “mekan” sorununu ön plana çıkaran beyaz boyalı strüktürel nitelikte ahşap çalışmalar yapmıştır. Bu çalışmalar arasında yer alan heykellerden biri hazır malzemeye yer vermesi açısından önemlidir zira bu Onur'un sanatındaki kavramsal yanın ağır basmaya başlamasıyla ilgilidir.

Kullandığı malzemeler giderek kişisel mitolojisinin ürünleri haline gelmeye başlar. İlk zamanlarda heykel-hazır yapım olarak yorumlanabilecek kavramsal işlerinde kadın cinsine özgü kırılabilirlik, zarıflık, estetik kaygılı malzemelerin yanı sıra ayna gibi günlük kullanım eşyalarını da alarak eleştirel, çarpıcı, sanatı ve dönemi sorgulayan çalışmalar yapar. Ancak 1980'li yıllardan itibaren mekan-boşluk kavramlarını araştıran, optik yanılsamalar yaratan, uçucu, geçici özelliklerde işler üretir. Türkiye'ye dünyayla koşut bir güncel sanatın gelmesindeki önemli isimlerden biri olan onur, açtığı onlarca sergiden sonra artık daha çok yurt dışında gerçekleşen karma sergilere katılmaktadır.

Füsun Onur, ilk kişisel sergisini 1970'te Taksim Sanat Galerisi'nde açmış. 50 yıllık verimi olan bir usta. Türkiye'nin ilk kadın heykeltıraşlarından. Çağdaş sanatın da öncü isimlerinden. “Türkiye’de heykel sözcüğünün sınırlarını genişletip, mekâna yönelik düzenlemeler yapan ilk kadın sanatçı.

Füsun Onur'un yapıtlarını “geçicilik ve naïflik üzerine kurduğu” belirtiyor. Gündelik hayat, yarattığı soru ve sorunlarla ilgi alanı. İşlerinin kaynağını da kullandığı nesnelere de gündelik yaşamdan alıyor.

Onur'un çalışmaları biçim ve içerik olarak heykel disiplininin sınırlarını genişletmesine, Türk sanat ortamında yeni tartışmaların belirmesine ve zenginleşmesine neden olmuştur.

TÜRKAN SAYLAN

Türkan Saylan
1935, İstanbul -
2009, İstanbul
Tıp Doktoru,
akademisyen, yazar.

1944-1946 yıllarında Kandilli İlkokulu ve 1946-1953 yıllarında Kandilli Kız Lisesi'nde okudu. 1963'te İstanbul Tıp Fakültesini bitirdi. 1964-1968 yılları arasında SSK Nişantaşı Hastanesi'nden Deri ve Zührevi Hastalıklar Uzmanı oldu.

1968 yılında İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Dermatoloji Anabilim Dalı'nda Başasistanlığa başladı. 1971'de İngiliz Kültür Heyeti'nin bursuyla İngiltere'de ileri eğitim gördü, 1974'te Fransa'da ve 1976'da İngiltere'de kısa süreli çalışmalar yaptı, 1972'de doçent, 1977'de profesör oldu. 1982-1987 yılları arasında İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Dermatoloji Anabilim Dalı Başkanlığı'nı, 1981-2001 yılları arasında İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Lepra Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürlüğü'nü yürüttü. 1990'da oluşturulan "İ.Ü. Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi"nin kuruluşunda görev aldı ve 1996'ya kadar müdür yardımcılığı ile Kadın Sağlığı derslerinin koordinatörlüğünü yaptı. Dermatoloji Kliniği öğretim üyesi olarak 2002 yılı sonuna kadar çalıştı ve 13 Aralık 2002'de emekli oldu.

1976 yılında lepra (cüz zam) çalışmalarına başladı, Cüz zamla Savaş Derneği ve Vakfı'nı kurdu. 1986'da kendisine Hindistan'da "Uluslararası Gandhi Ödülü" verildi. 2006 yılına kadar Dünya Sağlık Örgütü'nün lepra konusunda danışmanlığını yapmıştır. Uluslararası Lepra Birliği'nin (ILU) kurucu üyesi ve başkan yardımcısıdır. Avrupa Dermato Veneroloji Akademisi'nin ve Uluslararası Lepra Derneği'nin üyesidir. Dermatopatoloji laboratuvarının, behçet hastalığı ve cinsel ilişkiyle bulaşan hastalıklar polikliniklerinin kurulmasında yer aldı. 1981-2002 yılları arasında 21 yıl gönüllü olarak Sağlık Bakanlığı İstanbul Lepra Hastanesi Başhekimliği'ni yaptı.

1989 yılında, "Atatürk ilke ve devrimlerini korumak, geliştirmek, çağdaş eğitim yoluyla çağdaş insan ve çağdaş topluma ulaşmak" amacı ile oluşturulan Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'nin (ÇYDD) kurucularındandır ve uzun bir süre Genel Başkanlığını yürütmüştür. Bunun yanı sıra, 14 Nisan 2007 Ankara-Tandoğan ve 29 Nisan 2007 İstanbul-Çağlayan Cumhuriyet Mitinglerinin organizasyonunda ve icrasında bulunmuştur.

Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'nin dışında farklı sivil toplum kuruluşlarında da çeşitli görevlerde bulunmuş, örneğin 1990'da oluşan "Öğretim Üyeleri Derneği"ni kurmuş ve ilk dönem II. Başkanlığını yapmıştır. Ayrıca 1995'te, mezun olduğu lise için oluşturulan Kandilli Kız Lisesi Kültür ve Eğitim Vakfı (KANKEV)'nin ve yine 1995'te kurulan 'Türkiye Çağdaş Yaşamı Destekleme Vakfı' (TÜRKÇAĞ)'nın kurucusu ve başkanıydı.

Vefat ettiğinde gönüllü kuruluş olarak ÇYDD'nin Genel Başkanlığını, TÜRKÇAĞ ve KANKEV Vakfı Başkanlığı ile Cüz zamla Savaş Derneği ve Vakfı Başkanlığı'nı sürdürmekteydi.

LEYLA GENCER

Leyla Gencer
1928, İstanbul -
2008, Milano
Opera sanatçısı.

20. yüzyılın en önemli sopranolarından biri olarak görülür.

Batı ülkelerinde "La Diva Turca", "La Gencer", "La Regina" olarak ün yapan; Milano, Roma, Napoli, Venedik, Viyana, Paris, San Francisco, Köln, Buenos Aires, Londra, Rio de Janeiro, Bilbao, Chicago'da sanatını dinleten; Lucia'nın, Norma'nın, Lady Macbeth'in, Queen Elizabeth'in, Filoria Tosca'nın, Lucrezia'nın, Madam Butterfly'in, Alceste'nin, Aida'nın, Violetta'nın, Leonora'nın "Leyla la Turca"sı soprano Leyla Gencer, hem seçkin opera sahnelerinde hem resitallerinde hayranlık uyandırmış sanatçılardandır. Opera repertuarı 23 bestecinin 72 yapıtını kapsamıştır.

Leyla Gencer, Devlet Tiyatroları Ankara Operası'nda 1950'de sahnelenmeye başlayan Cavalleria rusticana operasında Santuazza rolü ona verildi, Gencer'in opera kariyeri bu rolle başladı. Leyla Gencer, Ankara Devlet Operası'nda görev yaptığı 1950-1958 yılları arasında devlet konuklarına verilen resitallerde en çok görev alan sanatçılardan oldu.

İlk defa 1953 yılında, Türkiye ile İtalya arasında imzalanan Kültür Anlaşması çerçevesinde bir radyo konseri vermek için Roma'ya gitti. Bu konserin başarısı üzerine Napoli Yaz Festivali'nde sahnelenen Cavalleria rusticana operası'nda başrol üstlenmek fırsatını elde etti. Bir sonraki sezon Napoli'nin ünlü San Carlo Operası'nda Eugenio Onegin ve Madam Butterfly operalarında başrol oynama teklifi aldı. Leyla Gencer'in uluslararası platformdaki opera serüveni böylece başladı, Madam Butterfly operasındaki başarısı ile Napolillerin sevgisini kazanan Gencer, Napolili Türk olarak anılmaya başladı. Bu başarı bir sonraki sezon San Carlo Operası'nda sahnelenen La Traviatadaki Violetta rolü ile sürmüştü. Sanatçı "La Traviata"'yı Palermo, Trieste, Ankara, Torino, Varşova, Poznan, Lodzi Krakov'da, Viyana Devlet Operası'nda Herbert von Karajan yönetiminde, San Francisco ve Philadelphia'da, Moskova ve Leningrad'da seslendirdi.

1957 sezonunda San Fransisco Operası'nda sahnelenen La Traviata operasında başrolü Leyla Gencer, Lucia di Lammermoor operasında ise dünyaca ünlü soprano Maria Callas üstlenmişti. Callas'ın gelmemesi üzerine Lucia rolünü de Gencer üstlendi ve büyük başarı kazandı. O günden başlayarak ABD'de sayısız opera temsili, resital, konser gerçekleştirdi.

Gencer, 1960'larda mesleğinin doruğuna çıktı. Hiç bilinmeyen operaları seslendirmeyi sürdürdü. 1963'te Verdi'nin unutulmuş operası "Kudüs"te başrol Elena'yı oynadı. Uluslararası yarışmalarda seçiciler kurulu üyelikleri yapan, festivallere, seminer ve konferanslara katılan Leyla Gencer, İstanbul'da kendi adını taşıyan "Uluslararası Şan Yarışması"nın kurucusudur.

Gencer, devlet sanatçısıdır.

İDİL BİRET

İdil Biret
(1941, Ankara)
Piyano sanatçısı.

Müziğe olan ilgisi iki yaşında başlayan İdil Biret, dört yaşında Bach'ın prelüdlarını çalmaya başladı. 1948 yılında, henüz yedi yaşındayken, ikinci cumhurbaşkanı İsmet İnönü, Biret'in yurt dışında eğitiminin gereksinimlerinin karşılanması için TBMM'ye bir teklif sundu. Bu teklif sonucunda İdil Biret için özel olarak çıkartılan kanun, "Harika Çocuklar Yasası" olarak bilinir. Bu kanun çerçevesinde eğitimi için ailesiyle birlikte Paris Konservatuvarı'na gönderilen Biret, burada 20. yüzyılın önemli pedagoglarından Nadia Boulanger ile çalıştı. Sekiz yaşında Paris Radyosu'nda ilk konserini verdi. Fransız piyanist Alfred Cortot'dan dersler aldı. İdil Biret'ten ömrü boyunca "en değerli öğrencim" olarak söz eden hocası Alman piyanist Wilhelm Kempff, onunla müzikal ilişkisini hayat boyu sürdürdü. Biret, 11 yaşındayken Kempff ile Mozart'ın İki Piyano İçin Konçertosu 'nu Paris Champs-Elysees Tiyatrosu'nda çaldı. Zaman zaman Kempff'in Positano'da verdiği usta sınıflara katıldı.

Biret, Paris Ulusal Konservatuvarı'nı yüksek piyano, eşlikçilik ve oda müziği dallarında birinci olarak bitirdiğinde 15 yaşındaydı.

16 yaşından itibaren dünyanın çeşitli sahnelerinde yer aldı. Biret beş kıtayı kapsayan konserlerinde Atzmon, Copland, Kempe, Keilberth, Sargent, Monteux, Fournat, Leinsdorf, Pritchard, Scherchen, Rozhdestvensky, Mackerras gibi ünlü seferlerle çaldı; Montreal, Berlin, Montpellier, Nohant, Royan, Dubrovnik, Atina, Ankara ve İstanbul festivallerine katıldı. Boston Symphony, Orchestre National de France, Orchestre Suisse Romande, London Symphony, Leningrad Philharmonic, Leipzig Gewandhaus, Dresden Staatcapelle, Tokyo Philharmonic, Sydney Symphony ve Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası eşliğinde Dünya'nın her yerinde konserler verdi.

Kraliçe Elisabeth (Belçika), Van Cliburn (ABD), Busoni (İtalya), Liszt (Almanya) gibi birçok uluslararası piyano yarışmasında jüri üyeliği yapan İdil Biret'in aldığı ödüller arasında "Lili-Boulangier" (Boston), "Harriet Cohen/Dinu Lipatti" (Londra), Polonya hükümetinin "kültür liyâkat" ve Fransız hükümetinin "Chevalier de l'Ordre National de Merite" nişanları da bulunmaktadır.

Biret, 2007 yılında Chopin yorumları nedeniyle Polonya Cumhurbaşkanı tarafından "Üstün Hizmet Nişanı" ile onurlandırılmıştır.

1952 yılında Paris Konservatuarı'ndaki yüksek solfej ve deşifraj bölümlerini Birincilik Ödülü ile bitiren Biret, 1957 Haziranı'nda konservatuvarda devam ettiği piyano, oda müziği ve eşlikçilik sınıflarının her birinden birincilik ödülü ile mezun oldu ve "Birincilerin Birincisi" unvanını aldı. Reine Laurent Ödülü ve Popelin mükâfatlarını kazandı. 1961 - Harriet Cohen - Dinu Lipatti Altın Madalyası, Londra Adelaide Ristori Nişanı, İtalyan Hükümeti, Fransa Chevalier de l'Ordre du Mérite ödüllerini alan İdil Biret, 1971 'den beri Devlet Sanatçısıdır.

YILDIZ KENTER

Yıldız Kenter
(1928, İstanbul)
Tiyatro ve
sinema sanatçısı.

Ankara Devlet Konservatuvarı Yüksek Bölümünü sınıf atlayarak bitirdi. On bir yıl Ankara Devlet Tiyatrosunda çalıştı. "Rockefeller" bursu kazanarak, American Theatre Wing, Neighbourhood Play House ve Actor's Studio'da oyunculuk ve oyunculuk öğretiminde yeni teknikler üzerine çalışmalar yaptı. Ankara Devlet Konservatuvarı'na hoca olarak atandı.

1959'da Devlet Tiyatrosu'ndan ayrıldı. Muhsin Ertuğrul ile bir yıl çalıştı. Kardeşi Müşfik Kenter ve eşi Şükran Güngör ile Kent Oyuncuları Topluluğunu kurdu. Daha sonraki yıllarda sürekli olarak Amerika Birleşik Devletleri ve Birleşik Krallık'ta "Değişen Eğitim Metotları" ve "Oyunculuk Metotları" üzerine çalışmalar yaptı.

1962'de tiyatro hizmetlerinden ötürü "Yılın Kadını" seçildi. Sinema oyuncusu olarak üç kez "Altın Portakal" ödülüne layık görüldü. Sovyetler Birliği, Amerika Birleşik Devletleri, Birleşik Krallık, Almanya, Hollanda, Danimarka, Kanada, Yugoslavya ve Kıbrıs'ta İngilizce ve Türkçe oyunlar sergiledi.

100'ün üstünde oyun oynadı. 100'e yakın oyun sergiledi. Shakespeare, Çehov, Brecht, Inoesco, Pinter, Albee, Tennessee Williams, Alan Ayckbourn, Arthur Miller, Brian Freil, Neil Simon, Athol Fugard, Sergey Kokovkin gibi pek çok yazarların yanı sıra Melih Cevdet Anday, Necati Cumalı, Güner Sümer, Adalet Ağaoğlu, Zeki Özturanlı, Güngör Dilmen, Muzaffer İzgü gibi pek çok Türk yazarının oyunlarını da sahneye koydu, oynadı.

1984'te Roma'daki İtalyan Kültür Birliğince "Adalaide Ristori" ödülüne layık görüldü. 1989 yılında, Korsika - Bastia Film Festivalinde "Hanım" filmindeki rolüyle "En İyi Kadın Oyuncu" ödülünü aldı. 1991 yılında tiyatro sanatına hizmetlerinden ötürü Uluslararası Lions Kulübünün "The Melvin Jones" ile ödüllendirildi. İki kez Ulvi Uraz "En İyi Kadın Oyuncu", üç kez de aynı dalda Avni Dilligil Ödülü'ne layık görüldü. 1994'te "Konken Partisi" oyunundaki Fonsla rolü ile "Olağanüstü Yorum" ödülünü aldı. Finlandiya Dünya Kadın Kuruluşu tarafından yüzyılın en başarılı yüz kadınından biri olarak onurlandırıldı. 1995'te Kültür Bakanlığınca, tiyatro sanatına katkılarından ötürü "Onur" ödülüne layık gördü. Profesör Kenter'e aynı yıl tiyatro sanatına katkılarından dolayı "Mevlana Kardeşlik ve Barış Ödülü" verildi.

1996'da Magazin Gazetecileri Derneği tarafından Ramiz ile Jülide'deki Jülide rolü için "En İyi Kadın Oyuncu" ödülü verildi. 19 Mayıs 1997'de Uluslararası İstanbul Festivali tarafından ömür boyu Tiyatro Sanatına katkısından dolayı verilen onur ödülü Yıldız Kenter'e Dame Diana Rigg tarafından takdim edildi. 1998'de Ankara Sanat Kurumu "Yılın Kadın Sanatçısı" ödülü, 1998 Muhsin Ertuğrul yaşam boyu tiyatro sanatına katkılarından dolayı onur ödülü, 1998 Cumhurbaşkanlığı Büyük Kültür ve Sanat Ödülü, "Martı" adlı oyunda Madam Arcadina rolüyle 1999, Afife Tiyatro Ödülleri - En İyi Kadın Oyuncu ödülü

Portreler

Sahibi: Mehmet BALIK(Eğitim-iş Genel Başkanı)

Yayın Yönetmeni: Ebru SUNGAR (Genel Basın-Yayın Sekreteri)

Portreler

Tasarım: Hakan Çelikarslan
Mart-2017

Eğitim iş

Tlf: 0312 434 12 06

E-Posta: iletisim@egitimis.org.tr Ataç 2 Sokak 43/4 Kızılay ANKARA